

Senior Mentor Program

A hagyományos iskolai tanításon kívüli programok fontos szükségletet elégítenek ki a mai társadalomban. Támogatják a dolgozó családokat, növelik a diákok tanulmányi teljesítményét, megsokszorozzák a gyerekek társadalmi és problémamegoldó képességeit, csökkentik az iskolai hiányzást, növelik az érettségizők arányát, és az egyik leghatásosabb módszer a fiatalok bűnözés megelőzésére. Napról napra egyre több gyereknek van szüksége iskolai tanítás utáni programokra.

Kik fognak dolgozni ilyen programokban? A válasz két szóban: idősebb felnőttek. Az idősebb felnőttek köre nemzetünk egyetlen növekvő „természeti” erőforrása. Az iskolai tanítás utáni programok munkaerő- és önkéntesszükséglete remek lehetőséget kínál ennek az erőforrásnak a kiaknázására, és annak felismerésére, hogy a magyar népesség öregedése a társadalmi jó teremtésének hatalmas lehetőségeit rejti magában.

Hiszünk az idősebb felnőttek elkötelezettségében a gyermekek, az oktatás és a közösség iránt. Látja türelmüket és erejüket, tehetségüket, valamint vágyukat, hogy visszaadják és igényüket, hogy továbbadják egy élet tapasztalatait. Ebből a felismerésből jött létre a Civil Vállalkozások keretei között a Senior Mentor Program.

Miért az idősebb felnőttek?

Ma az idősebb felnőttek egészségesebbek, iskolázottabbak, aktívabbak és többen vannak, mint valaha. Nagyon nagy szükséglet mutatkozik a gyermekekkel az iskolai tanítás utáni órákban foglalkozó felnőttek iránt, ezért az idősebb felnőttek ösztönzése a köz szolgálatára kivételes lehetőséget biztosítana a fiatalok tanulmányi és társadalmi fejlődésének támogatására.

Az idősebb felnőttek:

- Elérhetőek. Azok az emberek, akik főállásból mentek nyugdíjba, minden más társadalmi csoportnál valószínűbben érnek rá azokban az órákban, amikor az iskola utáni programokat általában tartják.

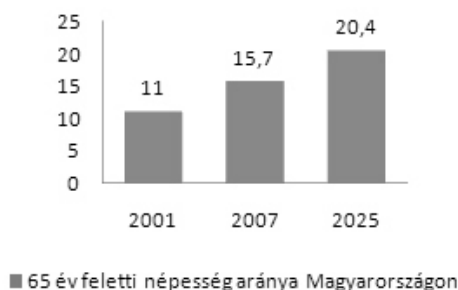
- Tartósan számítani lehet rájuk. A főállású foglalkoztatottság és a családi élet legtöbb feszültségétől megszabadulva az idősebb önkéntesek esetében nagyon ritkán fordul elő, hogy nem teljesítik vállalásaikat. Az idősebb önkéntesek évről évre részt vesznek a programban, és fenntartják a diákokkal kialakított kapcsolataikat, amint azok előbbre haladnak tanulmányaikban.

- Sokoldalúak. Az idősebb önkéntesek gazdag élettapasztalatokat hoznak magukkal.

- Hatásosak. Az idősebb önkéntesek gazdagabbá teszik az iskola kultúráját, csökkentik a magatartásproblémákat, és hozzájárulnak a diákok tanulmányi teljesítményéhez. Ezenfelül számos szakember vallja, hogy a multigenerációs környezet a diákok számára előnyös, mert példát mutat nekik az egészséges életre és az élethosszig tartó önfelzárkózásra. Az iskolai tanítás utáni programokban, ahol gyakran nagyon fiatal személyzetet alkalmaznak, az idősebb önkéntesek által a program minőségére gyakorolt hatás erősen pozitív.

Az erőforrás

Magyarországon 2007-ben a 65 év feletti népesség aránya 15,7 százalék volt. Az idősebbek aránya a teljes magyar népességhez viszonyítva fokozatosan növekszik. 2001-ben a 65 év feletti népesség száma 1,1 millió fő volt, míg 2007-ben már meghaladta a 1,5 millió főt. 2025-re ennek a korcsoportnak az aránya előreláthatóan az ország népességének több mint 20 százalékát (2 millió főt) fogja kitenni (1. ábra).

1. ábra. A 65 év feletti népesség aránya Magyarországon (%)

A nyugdíjas korúak életmódja átalakulóban van. Az idősebb generációkba tartozók körében hajlandóság mutatkozik a nyugdíjas kor elérése utáni, illetve a részmunkaidős munkavégzésre. Kutatásaink szerint az idősebb felnőttek különösen a fiatalokkal és gyerekekkel végezhető munka iránt érdeklődnek.

A sikeres mentor és oktató kvalitásait könnyen megtalálni az idősebb felnőttekben, akik türelmesek, gyors megoldások erőteltése nélkül hajlandók időt szánni a gyerekekre, és rendszeresen tudnak tanítványokkal foglalkozni.

A szükséglet

Azok a diákok, akik az iskolai tanítás után három vagy több órát egyedül töltenek, sokkal nagyobb valószínűséggel teljesítenek rosszul tanulmányaikban, lesznek depressziósok, használnak alkoholt és drogokat, valamint tapasztalnak nagy feszültségeket, és jelenik meg életükben a magas stressz. Az iskolai tanítás utáni programokban részt vevő diákok jobb jegyeket szereznek, nagyobb arányban készítik el a házi feladatot, valamint kevesebbet hiányoznak az iskolából. Magyarországon a 840 ezer általános iskolai diák jelentős része ennek ellenére egyáltalán nem vesz részt iskolai tanítás utáni programokban.

Egy felnőtt mentor egy iskolai tanéven keresztül való jelenléte egy fiatal életében nagymértékben csökkenti az alkohol- és droghasználatot, az iskolai hiányzást és az erőszakos viselkedésre való hajlamot, emellett pozitív hatással van a tanuló családi kapcsolataira és iskolai teljesítményére.

Előnyök

A Senior Mentor Program hazánkban külföldi, elsősorban amerikai minták (*Experience Corps*, 2004, 8–9., 16–17.; *Experience Corps*, é. n.) nyomán kísérleti jelleggel 2008 szeptemberében indult el két budapesti általános iskolában, ahol 20 diáknak biztosított heti 3–4 olvasásfejlesztő foglalkozást egy teljes tanéven keresztül. (Az önkénteseket felelős válogatás, képzés és folyamatos támogató szupervízió segítségével tesszük a fel-

adatra alkalmassá.) 2008 decemberében és 2009 januárjában közvélemény-kutatást végeztünk el. Elsőként a Senior Mentor Programban részt vevő 7 mentort kérdeztük meg arról, mit tapasztaltak a programban való részvétel során. A mentorok egyhangú többsége azt mondta, hogy munkájának pozitív hatása van a diákokra és a tanárookra nézve. Majd a programban részt vevő két iskolában összesen 16 tanárt kérdeztünk arról, mit tapasztaltak a mentorok szolgálatával kapcsolatban. A tanárok túlnyomó többsége azt mondta, hogy a mentorok munkájának pozitív hatása van.

A Senior Mentor Programban részt vevő mentorok 100 százaléka szerint „teljesen igaz”, hogy munkájának pozitív hatása van.

A tanárok túlnyomó többsége szerint „teljesen igaz”, hogy a mentorok munkájának pozitív hatása van.

Mind a tanárok, mind a mentorok 100 százaléka úgy hiszi, hogy a mentorok szolgálattal segítik a gyerekeket, akikkel foglalkoznak.

A mentorok 100 százaléka azt érezte, hogy a tanárok szerint a mentorok munkájának pozitív hatása van.

Amint az 1. táblázatban látható, a mentorok 90 százalékban arról számoltak be, hogy a tanítványok olvasása/szövegértése sokat vagy kicsit fejlődött, míg 10 százalékban nem láttak változást. Ugyanennél a kérdésnél a tanárok 95 százalékban állították, hogy a tanítványok olvasása/szövegértése sokat vagy kicsit fejlődött a mentorok munkájának következtében. Azoknál a diákoknál, akiknél a mentorok nem tapasztalták a várt fejlődést, az okokat a diákok hiányzásának, koncentrációs vagy viselkedési problémáinak tulajdonították.

1. táblázat. Olvasásban/szövegértésben való fejlődés értékelése a mentorok és a tanárok részéről

<i>Olvasásban/szövegértésben való fejlődés</i>	<i>Mentorok</i>	<i>Tanárok</i>
Sokat fejlődött	15%	15%
Kicsit fejlődött	75%	80%
Ugyanolyan maradt	10%	5%
Kicsit rosszabb lett	0%	0%
Sokkal rosszabb lett	0%	0%

Amíg a mentorok a tanítványok 85, addig a tanárok a tanítványok 86,4 százalékánál látnak fejlődést a tanítványok magabiztosságában (2. táblázat).

2. táblázat. Magabiztosságban való fejlődés értékelése a mentorok és a tanárok részéről

<i>Magabiztosságban való fejlődés</i>	<i>Mentorok</i>	<i>Tanárok</i>
Sokat fejlődött	15%	36%
Kicsit fejlődött	75%	50%
Ugyanolyan maradt	10%	14%
Kicsit rosszabb lett	0%	0%
Sokkal rosszabb lett	0%	0%

E megállapítások igazolják, hogy a mentorok munkája előnyöket jelent a diákoknak és tanároknak egyaránt.

A Senior Mentor Program fő programelemei

Hatás elérésére való törekvés. Mérhető hatás elérése való törekvés a diákoknál, az intézményeknél és a közösségeknél.

Kritikus tömeg alkalmazása. Az iskolákba elegendő számú idősebb felnőtt áll munkába, hogy sok gyerekkel foglalkozhassanak, és az intézmény teljes atmoszférájára hatással legyen a program.

Csoportokon keresztül való együttműködés. Az idősebb felnőttek csoportokban dolgoznak együtt, hogy megfelelő szolgálatot teljesíthessenek. A csoportok alkalmazása fontos módszer, mely által elérhető, hogy a program hatással legyen az intézményekre és jelentős előnyöket biztosítson a szenioroknak.

Szolgálati opciók az idősebb felnőttek számára. A Senior Mentor Programban részt vevő idősebb felnőttek szolgálhatnak heti 15 órában (a legtöbb munkát ezek a tagok látják el), részszolgálati időben (4–8 órát hetente) vagy teljes munkaidőben (ritkán, a vezető tisztséget betöltő tagok).

Az élethosszig tartó tanulás. Az idősebb felnőttek széles körű tréningben részesülnek az oktatói, mentori, írás-, olvasás- és szövegértés-fejlesztő módszerek tekintetében. Ezen felül személyes fejlődési, előlépési lehetőségek biztosítottak civil elkötelezettségük további fenntartása érdekében.

A vezető szerep vállalása. Az idősebb felnőtteket a vezető szerep vállalására bátorítjuk, amely erősíti a Senior Mentor Programnak helyet adó intézményeket és közösségeket.

A Senior Mentor Program szereplői (3. táblázat)

3. táblázat. A Senior Mentor Program szereplői

Mentor	a Senior Mentor Program egyéni tagja
Programkoordinátor	a Civil Vállalkozások (vagy egyéb szervezeti partner) munkatársa vagy egyéni tag
Általános iskola	a Senior Mentor Program intézményi tagja
Kapcsolattartó munkatárs	az intézményi tag által kijelölt kapcsolattartó munkatárs
Programigazgató	Civil Vállalkozások (vagy egyéb szervezeti partner) vezető tisztségviselője
Védnök	a Senior Mentor Program nyilvános eseményein van fontos szerepe

A program folytatódik. Újbuda után Sopronban vállalkoztak nyugdíjasok a programhoz való csatlakozásra. Hejőkeresztúron Generációk közti párbeszéd programjának nevezik. Az érdeklődő tájékozódhat a www.civilvallalkozasok.hu weboldalon.

Irodalom

Experience Corps (2004): *Experience After School: Engaging Older Adults in After-School Programs*. 2009. november 25-i megtekintés, <http://www.experiencecorps.org/assets/toolkit.pdf>

Experience Corps (é. n.): *Quick Facts: Older Adults and After-School Programs*. 2009. november 25-i

megtekintés, <http://www.experiencecorps.org/images/pdf/QuickFactsOlderAdults.pdf>

Aichelburg Márton
Civil Vállalkozások Kft.